

Odpovědnost notáře za škodu

Samotná okolnost, že odpovědnost notáře za škodu je založena na objektivním principu, a že tedy k jejím předpokladům nepatří zavinění, nezakládá odpovědnost notáře bez dalšího. Ke vzniku odpovědnosti je třeba současného splnění všech předpokladů, jimiž jsou pochybení při notářské činnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi, přičemž existenci těchto předpokladů, včetně příčinné souvislosti, je povinen tvrdit a prokázat žalobce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 5080/2009, ze dne 20.12.2011)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně D. N., zastoupené Mgr. P. P., advokátem se sídlem v O., proti žalované Mgr. P. V., zastoupené Mgr. J. V., advokátem se sídlem v O., o 700.000,- Kč, vedené u Okresního soudu v Karviné – pobočka v Havířově pod sp. zn. 115 C 413/2006, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 6. srpna 2009, č. j. 8 Co 171/2009-221, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 14. 5. 2008, č. j. 8 Co 206/2008-145, zrušil rozsudek ze dne 17. 1. 2008, č. j. 115 C 413/2006-129, jímž Okresní soud v Karviné – pobočka v Havířově zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala zaplacení 700.000,- Kč jako náhrady škody způsobené jí pochybením notářské tajemnice M. J. zaměstnané v kanceláři žalované notářky při ověřování pravosti podpisu druhé smluvní strany na kupní smlouvě.

Okresní soud v Karviné – pobočka v Havířově poté rozsudkem ze dne 20. 1. 2009, č. j. 115 C 413/2006-195, žalobu opět zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že dne 24. 9. 2004 při ověřování podpisu na kupní smlouvě uzavírané žalobkyní jako kupující s prodávajícím L. K., zaměstnankyně žalované notářky ověřila totožnost osoby prodávajícího podle předloženého občanského průkazu. Dodatečně vyšlo najevo, že smlouvu podepsala jménem prodávajícího osoba odlišná od vlastníka, a to M. R., za použití občanského průkazu L. K.. Kupní cena za nemovitosti ve výši 700.000,- Kč byla podle smlouvy vyplacena M. R., který byl v trestním řízení za tento skutek odsouzen a zavázán zaplatit žalobkyni vzniklou škodu ve výši 700.000,- Kč. M. R. vypověděl, že dne 24. 9. 2004 na občanském průkaze vystaveném na jméno L. K. byla jeho podobizna a v době ověřování podpisu jeho podoba odpovídala vyobrazení na fotografii v občanském průkaze. Okresním soudem v Karviné – pobočka v Havířově bylo určeno, že výlučným vlastníkem nemovitostí je L. K. Soud vázán právním názorem odvolacího soudu, že žalovaná odpovídá za škodu, na základě pokynu odvolacího soudu zkoumal, zda se žalovaná zprostila odpovědnosti podle ustanovení § 57 odst. 2 zákona č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), a dovedl, že při ověřování totožnosti osoby, jejíž podpis byl zaměstnankyní žalované legalizován na základě neplatného dokladu totožnosti, který byl zdařilým padělkem, nemohl být falsifikát odhalen ani při zkoumání ochranného prvku. V době rozhodování nebyl veřejně přístupný registr odcizených občanských průkazů a ověřování platnosti občanského průkazu telefonicky u magistrátu města není standardní ani zákonem stanovený způsob ověření jeho platnosti. Žalovaná proto nemohla škodě zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které bylo možno v době ověření úkonu požadovat, odpovědnosti za škodu se tak zprostila.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 6. 8. 2009, č. j. 8 Co 171/2009-221,

rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými zjištěními a právním závěrem soudu prvního stupně, který respektoval pokyny odvolacího soudu, že žalovaná v zásadě odpovídá za škodu spolu s M. R., avšak odpovědnosti se zprostita. Přihlédl k tomu, že ke škodě došlo v roce 2004, tedy za účinnosti notářského řádu ve znění účinném do 12. 10. 2005, kdy ustanovení § 57 notářského řádu liberační důvody neobsahovalo. Právě takový výklad odpovídá oprávněným zájmům žalované strany a není v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a odůvodňuje je podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje v řešení následujících otázek: 1) zda se mohla žalovaná zprostit své odpovědnosti za škodu, jež vznikla za účinnosti notářského řádu, který existenci žádných liberačních důvodů neobsahoval; 2) co se rozumí pojmem „vynaložení veškerého úsilí, jež lze na notáři požadovat“ obsažený v § 57 odst. 2 notářského řádu. Soudy neměly vůbec zkoumat existenci liberačních důvodů na straně žalované z důvodu zákazu zpětné účinnosti právních norem, jelikož ustanovení § 57 notářského řádu účinné v době vzniku škody liberační důvody neobsahovalo. Pro případ nevyhovění výše uvedené argumentaci o zákazu zpětné účinnosti právních norem žalobkyně vytýká odvolacímu soudu nesprávnou interpretaci ustanovení § 57 odst. 2 notářského řádu ve znění novely č. [344/2005](#) Sb. účinné od 13. 10. 2005, které stanoví, že notář se odpovědnosti za škodu zprostití, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možno požadovat. Při interpretaci tohoto ustanovení je nutné přihlídnout i k souvisejícím právním předpisům, zejména k zákonu č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo jiným úředním postupem (dále též jen „zákon č. [82/1998](#) Sb.“). Je nepřijatelný současný stav, kdy za škodu způsobenou při ověření pravosti podpisů při splnění zákonem stanovených liberačních taxativ neodpovídá ani stát podle zákona č. [82/1998](#) Sb., ani notář. Soudy nesprávně dovodily, že žalovaná se své odpovědnosti zprostita, neboť prokázala, že škodě nemohla zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, jež po ní bylo možné požadovat. Dovolatelka namítá, že žalovaná neposkytla k prokázání vynaložení veškerého úsilí na její straně žádné důkazy, bylo prokázáno, že k ověření totožnosti prodávajícího došlo z neplatného občanského průkazu, který byl jako ztracený již několik měsíců před ověřovacím úkonem hlášen, zaměstnankyně žalované, která úkon ověření podpisu prováděla, sdělila, že jí nejsou známy vůbec žádné bezpečnostní ochranné prvky občanských průkazů a že k tomuto neabsolvovala vůbec žádná školení a žalovaná neprovedla žádnou další verifikaci platnosti občanského průkazu, např. telefonickým dotazem na Magistrát města Havířov. Notářský řád neupravuje postup při ověření platnosti občanského průkazu, absence právní úpravy však nemůže jít k tíži žalobkyně. Na postup notáře je třeba klást zvýšené nároky právě s ohledem na neexistenci odpovědnosti státu za eventuálně vzniklou škodu na jedné straně a na povinnost občana se tomuto ověření podrobit. Navrhla proto, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o.s.ř., dospěl k závěru, žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby; předcházel mu sice rozsudek, který byl zrušen odvolacím soudem, avšak následně bylo rozhodnuto shodně (žaloba byla zamítnuta), nejde proto o případ tzv. skryté diformity, která by zakládala přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. Přípustnost dovolání lze proto dovodit pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. pro řešení právně zásadně významné otázky odpovědnosti notářky za škodu způsobenou tím, že nerozpoznala falsifikát občanského průkazu při ověření podpisu. Dovolání však není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které žalobkyně uplatňuje jako důvod dovolání podle § 241a odst.

2 písm. b) o.s.ř., spočívá v tom, že odvolací soud aplikoval na zjištěný skutkový stav nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 57 odst. 1 zákona č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění účinném v době ověření podpisu na kupní smlouvě, tj. před novelou č. [628/2004](#) Sb., nestanoví-li zvláštní zákon jinak, notář odpovídá žadateli, klientovi nebo jinému účastníku za škodu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem činnosti notáře. Notář odpovídá za škodu způsobenou těmito osobám i tehdy, byla-li způsobena v souvislosti s výkonem činnosti notáře jeho pracovníkem; případná odpovědnost podle pracovněprávních předpisů tím není dotčena. S účinností od 13. 10. 2005 byl do ustanovení § 57 notářského řádu vtělen mj. odstavec 2, podle něhož se notář odpovědnosti podle odstavce 1 zproští, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možno požadovat.

Podle § 64 notářského řádu nezná-li notář účastníky, svědky úkonů, důvěrníky nebo tlumočníky osobně, musí mu být jejich totožnost prokázána platným úředním průkazem nebo potvrzena dvěma svědky totožnosti; nezná-li notář tyto svědky osobně, musí mu být jejich totožnost prokázána platným úředním průkazem.

Podle § 72 odst. 1 notářského řádu notář osvědčuje na žádost skutečnosti a prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování nebo prokazování práv nebo kterými by mohly být způsobeny právní následky. Notář provádí zejména tato osvědčení: a) vidimaci, b) legalizaci, c) o tom, že byla předložena listina a kdy se tak stalo, d) o protestech směnek a jiných listin, které je třeba předložit k uplatnění práva, e) o průběhu valných hromad a schůzí právnických osob, f) o tom, že je někdo naživu, g) o jiných skutkových dějích a stavu věcí, h) o prohlášení. Podle odst. 2 o osvědčení skutečností uvedených v odstavci 1 písm. a) a b) připojí notář ověřovací doložku na předložené listině nebo na listině pevně s ní spojené.

Podle § 74 odst. 1 notářského řádu legalizací notář ověřuje, že fyzická osoba před ním v jeho přítomnosti listinu vlastnoručně podepsala nebo podpis na listině se již nacházející před ním uznala za vlastní. Pro zjištění totožnosti této osoby platí § 64. Podle odstavce 2 se legalizace provede ověřovací doložkou neodkladně poté, kdy před notářem v jeho přítomnosti byla listina podepsána nebo byl podpis na listině se již nacházející uznán za vlastní, a to neodkladně po podepsání nebo uznání; ověřovací doložka obsahuje: a) běžné číslo ověřovací knihy, b) jméno, příjmení, bydliště, popřípadě místo pobytu, rodné číslo, není-li, nebo nelze-li je zjistit, datum narození žadatele, c) údaj, jak byla zjištěna totožnost žadatele, d) konstatování, že uvedená osoba listinu vlastnoručně před notářem podepsala nebo že uznala podpis na listině za vlastní, e) místo a datum vyhotovení doložky o ověření, f) podpis ověřujícího a otisk úředního razítka notáře.

Z ustanovení § 57 notářského řádu vyplývá, že notář odpovídá osobám uvedeným v tomto ustanovení za škodu, kterou jim způsobil v souvislosti s výkonem činnosti notáře on samotný nebo jeho pracovník (zaměstnanec), jinými slovy řečeno, notář podle této úpravy odpovídá za škodu pouze tehdy, vznikla-li škoda při činnosti notáře (nebo jeho pracovníka) v rámci výkonu notářského úřadu, tedy nebyla-li tato činnost vykonána řádně. Notář odpovídá i za škodu způsobenou osobami, které při své činnosti využil, tj. např. notářským čekatelem či administrativním pracovníkem. Odpovědnost notáře je konstruována jako odpovědnost objektivní, tedy jako odpovědnost bez ohledu na zavinění. Nastupuje při současném (kumulativním) splnění podmínek, jimiž jsou 1) výkon notářské činnosti, který není řádný, 2) vznik škody a 3) vztah příčinné souvislosti mezi výkonem notářské činnosti a vznikem škody. Není-li splněna byť jen jedna z těchto podmínek, odpovědnost nenastává.

Vzhledem k tomu, že podle § 52 notářského řádu je notář v notářské činnosti a při poskytování právní pomoci vázán zákony a dalšími obecně závaznými právními předpisy, představuje porušení

těchto povinností splnění první podmínky odpovědnosti za škodu. Při posuzování, zda šlo o řádný výkon činnosti, je proto rozhodující, jak je v předpisech tato konkrétní činnost upravena a jakým požadavkům musí notář dostát. Odchýlení se od povinností stanovených právní úpravou je vadou předepsaného postupu a notář odpovídá za škodu, pokud vznikla v příčinné souvislosti právě s touto okolností.

V posuzovaném případě vyšel odvolací soud ze zjištění, že zaměstnankyně notářky ověřila podpis M. R. za situace, kdy jí byl předložen falsifikát občanského průkazu s podobiznou M. R., jenž nevzbuzoval pochybnost o jeho pravosti a původu. Zákon (§ 64 notářského řádu) stanoví požadavky na ověření totožnosti osob, jejichž podpis se ověřuje, nestanoví však již, jak má notář ověřovat platnost úředního průkazu (např. občanského průkazu). Z hlediska kontroly občanského průkazu se na notáře nekladou kvalifikované požadavky, pokud jde o jeho pravost. Notář je proto povinen posoudit, zda jemu předložený občanský průkaz představuje pravý průkaz totožnosti a zda nejde o falsifikát, pouze z pohledu běžné obezřetnosti a profesní zkušenosti. Jestliže zákon neukládá notáři povinnost kvalifikovaného ověření pravosti úředního průkazu, nelze považovat za nesprávný postup, že notář toto falzum neodhalil a nezabránil tak uzavření předmětné kupní smlouvy, která nebyla v důsledku trestného činu domnělého prodávajícího platná (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006, publikovaný pod č. 99/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Samotná okolnost, že odpovědnost notáře za škodu je založena na objektivním principu, a že tedy k jejím předpokladům nepatří zavinění, tedy nezakládá odpovědnost notáře bez dalšího. Ke vzniku odpovědnosti je třeba současného splnění všech předpokladů, jimiž jsou pochybení při notářské činnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi, přičemž existenci těchto předpokladů, včetně příčinné souvislosti, je povinen tvrdit a prokázat žalobce. V dané věci je proto pro posouzení odpovědnosti žalované notářky rozhodující, zda došlo k nesprávnému výkonu notářské činnosti, tedy zda se žalovaná (její zaměstnankyně) při ověřování podpisu odchýlila od příslušné právní úpravy v notářském řádu či v jiném předpisu nebo od obvyklých postupů v obdobných věcech a zda provedla ověření podpisu přesto, že zde byly okolnosti vzbuzující pochybnosti o totožnosti dotyčné osoby. K tomu v dané věci nedošlo, neboť není nesprávným postupem, ověřila-li zaměstnankyně notářky totožnost osoby podle zdařilého falsifikátu občanského průkazu, který nevzbuzoval pochybnost o své pravosti, a nebyly zde ani žádné jiné důvody pochybovat o totožnosti osoby, která se takovým dokladem vykazala. Nedošlo-li tedy k nesprávnému výkonu notářské činnosti, není žalovaná odpovědná za škodu podle § 57 notářského řádu. Pak je ovšem nadbytečné zabývat se otázkou, zda se žalovaná odpovědnosti zprostila, neboť prokazování liberačních (zprošťujících) důvodů přichází v úvahu teprve tehdy, prokázala-li poškozená žalobkyně předpoklady odpovědnosti.

I když tedy není odůvodnění rozsudku odvolacího soudu zcela přesné v otázce vymezení předpokladů odpovědnosti, je věcně správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř. naplněn není; Nejvyšší soud proto dovolání zamítl podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o.s.ř.

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)